МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ І ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

Актуальні питання розвитку сучасної економіки

колективна монографія

частина 2

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ І ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

Колективна монографія

Частина 2

За редакцією
Непочатенко О.О.
Нестерчук Ю.О.

Умань
2011

УДК 330(477)
ББК 65.9(4Укр)
А 43

Друкується за рішенням вченої ради Уманського національного університету садівництва (протокол №3 від 29 листопада 2010 року)

Рецензенти:
доктор економічних наук, професор Малік М.Й;
доктор економічних наук, професор Охріменко І.В.;
доктор економічних наук, професор Здоровцов О.І.

Автори розміщених матеріалів висловлюють свою думку, яка не завжди збігається з позицією редакції. За вміст матеріалів відповідальність несуть автори.

Актуальні питання розвитку сучасної економіки. Частина 2. / ред. А43 О.О. Непочатенко, Ю.О. Нестерчук. – Умань: Видавець «Сочінський», 2011. – 390 с.

ISBN 978-966-1604-78-9

У монографії викладені результати досліджень вітчизняних науковців щодо актуальних питань розвитку сучасної економіки. Розглянуто теоретичні та практичні засади фінансової системи України. Висвітлені соціально-економічні проблеми інвестиційно-інноваційного розвитку економіки в умовах глобалізації та шляхи їх вирішення. Досліджено сучасні аспекти економічного розвитку підприємств та галузей економіки в післякризовий період. Визначено місце та роль маркетингу в формуванні ефективної діяльності вітчизняних підприємств. Окреслено основні проблеми управління виробництвом в сучасних умовах. На основі проведених досліджень, визначено перспективні напрями удосконалення фінансово-облікової діяльності суб'єктів господарювання в ринкових умовах.

Розраховано на студентів, аспірантів, викладачів, наукових співробітників та фахівців, які займаються питаннями розвитку економіки України.

УДК 330(477)
ББК 65.9(4Укр)

ISBN 978-966-1604-78-9

© Уманський національний університет садівництва, 2011

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 3. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СТАНОВЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА АУДИТУ В УКРАЇНІ

3.5. Питання удосконалення обліку основних засобів у сучасних умовах (Н.В. Вецепура, к.е.н., доцент; Н.В. Марчак, доцент, Донецький університет економіки та права)..... 9
3.6. Нормативний метод обліку витрат у рослинництві – запорука економного витрачання ресурсів виробництва (О.М.Кобилкін, к.е.н., доцент; С.В. Кобилкіна, к.е.н., доцент, Сумський національний аграрний університет)..... 17
3.7. Бухгалтерська оцінка необоротних активів на різних етапах розвитку підприємств (Ю.М. Тимощенко, ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»)..... 22
3.8. Система державного аудиту в Україні (Ю.Б. Слободяник, к.е.н., доцент, ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»)..... 28
3.9. Внутрішній аудит операцій з грошовими коштами та ефективності їх використання в акціонерних товариствах України (О.В. Сметанко, к.е.н., доцент, Кримський економічний інститут ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана»)..... 33
3.10. Організація внутрішнього аудиту бальнеогрязьових виробничих запасів: основні напрямки вдосконалення (Н.В. Бурдюг, ст. викладач, Кримський економічний інститут ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана»)..... 41
3.11. Особливості техніко-економічного аудиту затрат на грязелікування в системі управління підприємствами рекреаційно-курортного комплексу АР Крим (І.С. Шарапова, Кримський економічний інститут ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім.Вадима Гетьмана»)..... 48
83.1. МСФЗ та управлінський облік (Ж.К. Нургазіна, к.е.н., доцент, Казахський аграрно технічний університет імені С. Сейфулліна)..... 55
3.13. Розширення кола користувачів фінансової звітності як умова публічного доступу до фінансової інформації (М.В. Яцко, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»)..... 62
3.14. Звітність сільськогосподарських підприємств як основа для аналітичного забезпечення прийняття фінансово-економічних управлінських рішень (О.В. Гвоздь, Уманський національний університет садівництва)..... 66

3.15. Доцільність відображення договірних зобов'язань в системі рахунків бухгалтерського обліку (Я.В. Сливка, аспірант, Житомирський державний технологічний університет) 70

РОЗДІЛ 4. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

4.1. Інвестиційно – інноваційна діяльність підприємства (К.І. Бакуш, аспірант, Львівський національний аграрний університет) 75
4.2. Декомпозиція економічної безпеки підприємства (М.Ю. Журавель, стажист-дослідник; Т.В. Полозова, к.е.н., доцент, Харківський національний університет радіоелектроніки)..... 79
4.3. Концептуальні підходи до методології виявлення елементів «тіньової» діяльності на промисловому підприємстві (І.Б. Хома, к.е.н., доцент, Національний університет «Львівська політехніка»)..... 86
4.4. Методичний інструментарій фінансового потенціалу переробних підприємств АПК (І.Ю. Гришова, к.е.н., доцент, Міжнародний гуманітарний університет м. Одеса) 94
4.5. Аналіз грошових потоків підприємства та основні методичні підходи до його здійснення (Р.М.Циган, Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського).. 104
4.6. Модель комплексного коефіцієнтного аналізу капіталу підприємства (Н.М. Колесова, Приватне підприємство "Кримське підприємство "Ласпі")..... 110
4.7. Еволюція категорії «ефективність» в економічних дослідженнях (Ю.С. Синиця, аспірантка, Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва)..... 117
4.8. Методика проведення факторного аналізу результативних показників суб'єктів господарювання (І.В. Мотіна, аспірант, Таврійський державний агротехнологічний університет)..... 122
4.9. Інноваційна діяльність промислових підприємств Черкаської області (О.О. Поліщук, аспірантка, Уманський національний університет садівництва)..... 125
4.10. Вплив інноваційних процесів на зниження витрат виробничих ресурсів машинобудівних підприємств (Ю.В. Великий, к.е.н., доцент, Європейський університет, Миколаївська філія) 128

4.11. Принципи формування раціональної структури власності корпоративних структур машинобудування (І.І. Ткачук, аспірант, Харківський національний економічний університет)..... 136
4.12. Франчайзинг як засіб ведення бізнесу (О.С. Калінчук; А.В. Матвіюк, Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ)..... 142
4.13. Стан та розвиток інформатизації підприємств Одеської області (Н.М. Овсяннікова, аспірант, Одеський державний аграрний університет)..... 146
4.14. Стан та тенденції розвитку сільськогосподарських підприємств Сумської області (Н.Л. Ровдич, Сумський національний аграрний університет) 149
4.15. Диверсифікація стабілізації фінансового положення сільськогосподарського підприємства (В.С. Ніценко, к.е.н., Одеський державний аграрний університет) 153
4.16. Методичні засади оцінки рівня капіталізації аграрних підприємств (Ю.В. Уланич, аспірант, Уманський національний університет садівництва) 159
4.17. Прогнозування змін в інвестиційному забезпеченні сільськогосподарських підприємств Сумської області (Н.В. Клєцова, к.е.н., доцент, Сумський національний аграрний університет)..... 163
4.18. Сільські промислові підприємства у пошуку стратегії економічного розвитку (О.В. Коваленко, к.е.н., ННЦ "Інститут аграрної економіки" НААН)..... 167
4.19. Інтенсифікація зерновиробництва в агрохолдингах (В.В. Асташова, аспірантка, Уманський національний університет садівництва) 174
4.20. No-till технологія як стратегія розвитку сільськогосподарських підприємств (Р.М.Циган, Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського)..... 183
4.21. Роль інтегрованих компаній у розвитку цукрової галузі України (Н.С. Скопенко, к.е.н., доцент, Національний університет харчових технологій, м. Київ)..... 188
4.22. Проблеми розвитку підприємств ефіроолійної галузі в Автономній Республіці Крим (О.С. Сорокіна, Кримський економічний інститут ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана»)..... 196

Потрібно сказати, що даному процесу передує чітко сформована інвестиційно-інноваційна політика, яка включатиме в себе цілі і мотиви її проведення. На нашу думку, основними цілями її є:

- отримання максимально ефективних показників;
- досягнення оптимального зростання підприємства;
- закріплення позицій на ринку;
- уникнення банкрутства.

Звісно, що ефективність проведення інвестиційно – інноваційної діяльності залежатиме від державного регулювання. Недосконале законодавче поле, а саме інвестиційно – інноваційної політики, відсутність чіткої взаємоузгодженості між підприємницькими структурами та державою є причинами того, що вітчизняні підприємства переживають не найкращі часи. Свідченням того є велика кількість збанкрутілих підприємств.

Л. Мельник визначив такі принципи державного регулювання інвестицій:

- децентралізація інвестиційного процесу;
- збільшення частки власних коштів суб'єктів підприємницької діяльності у фінансуванні інвестиційних програм;
- перенесення центру уваги з безповоротного фінансування на кредитування та адресне спрямування виділених коштів із розробкою механізму їх повернення при збитковому чи нецільовому витрачанні;
- контроль за цільовим використанням централізованих ресурсів з чітко визначеним колом відповідальних осіб;
- удосконалення нормативно – правової бази інвестування;
- прогнозування перспективного надходження капіталу за формами власності у територіальному та галузевих розрізах;
- закріплення обсягів щорічного бюджетного фінансування капітальних вкладень;
- розробка інвестиційних програм, спрямованих на реалізацію стратегічних цілей, ранжування програм за пріоритетністю проведення, формування сприятливої структури реалізації обраних програм з оцінкою ефективності інвестиційного процесу;
- використання механізму стратегії державних та регіональних замовлень, розміщення їх на конкурентній основі, оптимізація структури інвестицій;
- прискорення забезпечення інвестицій прогресивними інноваційними зрушеннями, що сприяють зниженню ресурсномісткої продукції, поліпшення її якості та формування оптимальної ціни[58].

[58] Мельник Л.Ф. Організаційно-економічні механізми розвитку регіону: трансформаційні процесії та їх інституційне забезпечення: монографія / За редакцією Л. Ф. Мельника. – Тернопіль : Економічна думка, 2003. – 608с.

Для забезпечення якомога більшого використання інноваційного потенціалу необхідне залучення інвестицій, різностороннє стимулювання підприємницької діяльності в області інноваційного бізнесу. Поступова реалізація нових принципів з боку держави на процеси, що відбуваються в інвестиційно – інноваційній сфері України зможе забезпечити максимальний приплив інвестиційного капіталу для оновлення виробництва. І про це свідчить досвід розвинутих країн, завдяки інвестиційно – інноваційному напряму розвитку.

4.2. Декомпозиція економічної безпеки підприємства

В сучасних умовах господарювання важливого значення набуває забезпечення безпечного функціонування та розвитку вітчизняних підприємств. Це зумовлено передусім збільшенням числа загроз економічній безпеці підприємств. Для підтримання належного рівня економічної безпеки в практичній діяльності підприємство має забезпечувати максимальну ефективність та безпеку кожної функціональної частки своєї діяльності.

Погляди вчених щодо виділення тих чи інших функціональних складових економічної безпеки підприємства різняться. Загальноприйнятим вважається виділення наступних функціональних складових економічної безпеки підприємства: фінансової, інтелектуально-кадрової, техніко-технологічної, політико-правової, інформаційної, екологічної та силової[59].

Автори наукових праць[60] до зазначених складових економічної безпеки додають також ринкову, що характеризує захищеність від неефективно обраної моделі поведінки на ринку, помилок у товарній, збутовій політиці, політиці ціноутворення, виготовлення неконкурентоспроможної продукції.

Інші дослідники[61] окремо виділяють інтерфейсну складову, що характеризує надійність взаємодії з економічними контрагентами.

[59] Экономика предприятия [Текст] : учебник / Под общ. ред. д-ра экон. наук, проф. С.Ф. Покропивного. – К.: КНЭУ, 2005. – 608 с. Экономическая и национальная безопасность [Текст] / Под ред. Е.А. Олейникова. – М.: Издательствово «Экзамен», 2004. – 768 с. Шкарлет, С. Теоретичні основи формування економічної безпеки підприємств [Текст] / С. Шкарлет // Сіверян. літопис. – 2007. – №4. – С. 161-171.

[60] Реверчук, Н.Й. Управління економічною безпекою підприємницьких структур [Текст]: монографія / Н.Й. Реверчук. – Львів: ЛБІ НБУ, 2004. – 195 с. Кривов'язюк, І.В. Економічна діагностика підприємства: теорія, методологія та практика застосування [Текст]: монографія / І.В. Кривов'язюк. – Луцьк: «Надстир'я», 2007. – 260 с.

[61] Экономика предприятия [Текст]: учеб. пособие / Под общ. ред. д.э.н., проф. Л.Г. Мельника. – Сумы: ЛТД «Университетская книга», 2002. – 632 с. Білокоенко, Г.В. Економічна діагностика [Текст]: конспект лекцій для студентів спеціальності 8.050107 усіх форм навчання / Г.В. Білокоенко. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2006. – 136 с.

Автори наукової праці[62], розглядаючи економічну безпеку підприємства як його здатність до ефективного функціонування протягом тривалого часу, пропонують виділяти поточну, тактичну та стратегічну економічну безпеку. В рамках поточної безпеки автори оцінюють фінансово-економічний стан підприємства, в рамках тактичної безпеки виділяють комерційну, інтелектуально-кадрову та виробничо-технічну складові, в рамках стратегічної безпеки розглядають ринкову, соціальну, інноваційно-технологічну, сировинну, енергетичну та екологічну складові.

Використовуючи підхід, викладений в роботі [8], було вдосконалено декомпозицію економічної безпеки підприємства, відповідно до якої на поточному рівні пропонується виділяти фінансову, морально-психологічну, силову та інформаційну безпеку, на тактичному рівні – виробничо-технічну, кадрову, комерційну та правову безпеку, на стратегічному рівні – інноваційно-технологічну, інтелектуальну, ринкову, екологічну та безпеку репутації (рисунок 4.2).

Поточна економічна безпека передбачає відсутність загроз, здатних призвести до банкрутства підприємства в поточному періоді. Дотримання необхідного рівня поточної безпеки є обов'язковою умовою функціонування підприємства[258].

Науковці однією з найбільш значущих функціональних складових у сучасних умовах господарювання пропонують вважати фінансову, оскільки для забезпечення стійкості функціонування підприємства в цілому необхідно мати стале фінансове становище. При цьому стабільний рівень прибутку підприємства забезпечить певний рівень дотримання його життєво важливих економічних інтересів і запобігання внутрішніх та зовнішніх загроз фінансовому стану.

Отже, фінансова безпека характеризує такий стан підприємства, що забезпечує захищеність фінансових інтересів підприємства, фінансову рівновагу, стійкість, платоспроможність і ліквідність.

Варто зазначити, що наявність лише високих показників фінансово-економічного стану не гарантує високого рівня поточної безпеки. Це пояснюється тим, що аналізуючи лише показники фінансової стійкості, платоспроможності, ділової активності, рентабельності та інші показники фінансового стану не можна спрогнозувати поведінку персоналу. Небажані ж дії з боку власного персоналу можуть призвести до втрати конкурентоздатності, а, як наслідок, і платоспроможності підприємства вже у найближчі місяці.

В зв'язку з цим пропонується розглядати морально-психологічну безпеку як складову поточної економічної безпеки підприємства.

[62] Довбня, С.Б. Діагностика рівня економічної безпеки підприємства [Текст] / С.Б. Довбня, Н.Ю. Гічова // Фінанси України. – 2008. – № 4. – С. 88-97.

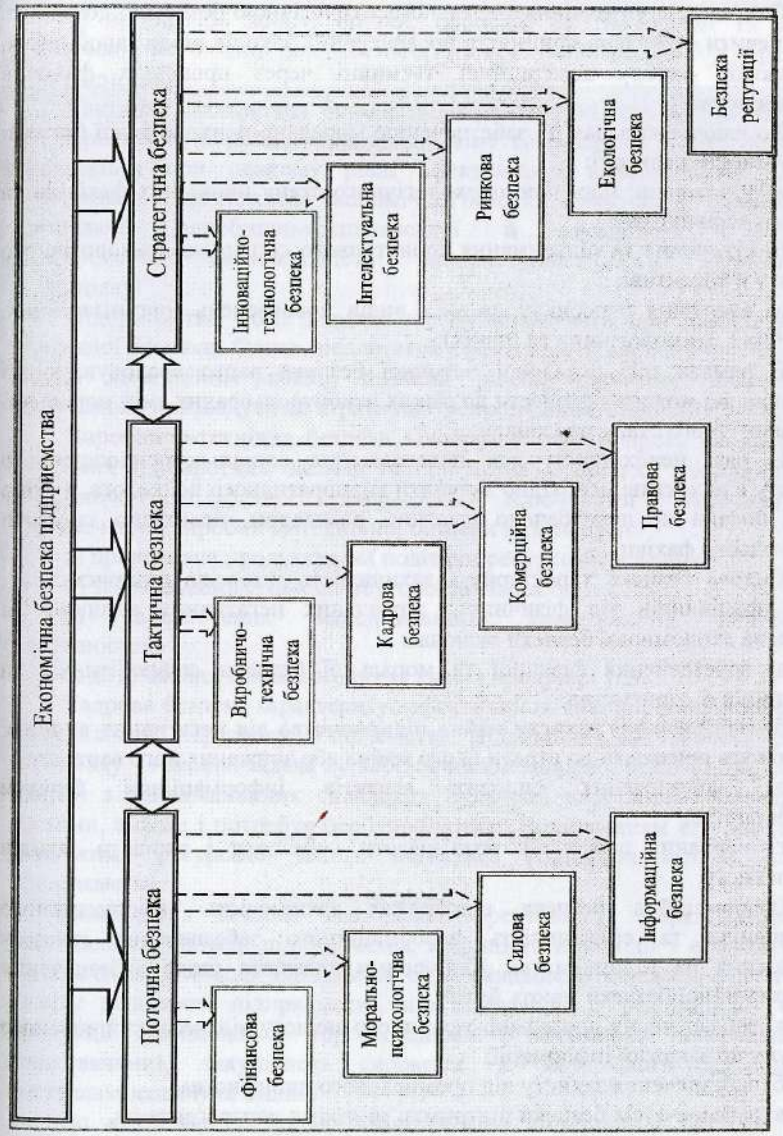

Рис.4.2. Декомпозиція економічної безпеки підприємства

Оперативне управління морально-психологічною безпекою дозволить забезпечити своєчасне прийняття превентивних заходів щодо запобігання, наприклад, витоку комерційної таємниці через провідних фахівців підприємства.

До ключових задач по забезпеченню морально-психологічної безпеки слід віднести наступні:

а) моніторинг морально-психологічного стану провідних фахівців та вищого керівництва;

б) створення та підтримання сприятливого соціально-психологічного клімату в колективі;

в) адаптація персоналу до усіх видів нововведень (організаційних, технічних, технологічних та інших).

В рамках цієї складової поточної безпеки варто враховувати всі фактори, які можуть призвести до різких неконтрольованих змін морально-психологічного стану персоналу.

В разі необхідності для налагодження соціально-психологічного клімату в колективі необхідно залучити корпоративного психолога, а якщо такої посади не передбачено штатним розкладом, необхідно залучити стороннього фахівця.

Силова безпека характеризує захищеність інтересів підприємства і його працівників від фізичних і моральних негативних впливів. Ця складова економічної безпеки включає:

а) забезпечення фізичної та моральної безпеки співробітників та керівників підприємства;

б) забезпечення захисту майна підприємства від негативних впливів, які можуть призвести до втрати цього майна або зниження його вартості;

в) забезпечення силових аспектів інформаційної безпеки підприємства;

г) навчання персоналу розпізнавати небезпеки і вживати заходів самозахисту.

Інформаційна безпека відображає захищеність інформаційного середовища та ефективність інформаційного забезпечення процесу управління на підприємстві. Ключовими задачами щодо забезпечення інформаційної безпеки мають бути[63]:

а) забезпечення програмно-технічного захисту від несанкціонованого доступу до закритої інформації;

б) забезпечення захисту від промислового шпигунства;

в) забезпечення безпеки підтримки зв'язків з контрагентами;

[63] Полозова, Т.В. Організаційне забезпечення складових економічної безпеки підприємства [Текст] / Т.В. Полозова, М.Ю. Журавель // Економіка: проблеми теорії та практики: збірник наукових праць. – Випуск 257: В 7 т. – Т. III. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2009. – С. 613-619.

г) організація збору, оцінки, обробки, систематизації та аналізу інформації, необхідної для забезпечення ефективного процесу управління підприємством.

Тактична економічна безпека відображає здатність підприємства до відтворювання у процесі реалізації ним господарської діяльності, що досягається при певному рівні ефективності використання ресурсів підприємства. Ця складова економічної безпеки характеризує ефективність організації виробничо-господарської й комерційної діяльності підприємства, раціональність використання його економічного потенціалу[64].

Підприємство може певний час функціонувати при низькому рівні тактичної безпеки. Однак, недостатня ефективність виробничого процесу, високі комерційні ризики, низький рівень правового забезпечення обов'язково призведуть до втрати платоспроможності підприємства.

Виробничо-технічна безпека відображає ефективність використання основних і оборотних засобів підприємства у процесі здійснення ним виробничо-господарської діяльності. Ключовими задачами по забезпеченню виробничо-технічної безпеки мають бути:

а) проведення продуктивної політики ресурсозбереження;

б) забезпечення стійкості збутової діяльності;

в) забезпечення максимального завантаження виробничих потужностей;

г) дотримання належного рівня якості продукції тощо.

Кадрова безпека характеризує ефективність використання виробничо-промислового персоналу підприємства. Підвищення ефективності роботи персоналу – головна задача по забезпеченню кадрової безпеки. Персонал є однією з найважливіших складових будь-якої виробничо-господарської системи, а отже і потребує особливої уваги. Плануванням та управлінням людськими ресурсами мають займатись відповідні кадрові служби підприємства.

Комерційна безпека відображає ефективність маркетингової та постачальної тактики підприємства, надійність взаємодії з економічними контрагентами. Рівень безпеки за цією складовою залежить від ступеня ризику діяльності підприємства, що пов'язаний із реалізацією готової продукції (взаємодія з торговельними і збутовими посередниками, споживачами), закупівлею сировини й матеріалів (взаємодія з постачальниками) та іншим.

До ключових задач по забезпеченню комерційної безпеки варто віднести наступні:

а) проведення продуктивної політики ресурсного забезпечення;

[64] Довбня, С.Б. Діагностика рівня економічної безпеки підприємства [Текст] / С.Б. Довбня, Н.Ю. Гічова // Фінанси України. – 2008. – № 4. – С. 88-97.

б) підвищення рівня лояльності клієнтів;

в) забезпечення надійності взаємодії з економічними контрагентами;

г) забезпечення своєчасності виконання зобов'язань за всіма контрактами.

Правова безпека характеризує правову захищеність інтересів підприємства і його співробітників. Рівень безпеки за цією складовою залежить від ефективності роботи юридичної служби, яка повинна систематично відстежувати зміни та контролювати виконання діючого законодавства, забезпечувати юридичне проооблення договірної документації, правове навчання персоналу, прогнозувати тенденції розвитку економіко-політичного процесу та інше.

Підтвердженням правильності обраного напрямку розвитку є високий рівень стратегічної економічної безпеки. Підприємство може досить довгий час функціонувати і при низькому рівні стратегічної безпеки, за умови позитивного впливу ринкової кон'юнктури може навіть мати стійкий фінансово-економічний стан. Однак, низький рівень стратегічної безпеки обов'язково означає недоодержання прибутку та сильну залежність підприємства від зовнішнього середовища.

Отже, стратегічна економічна безпека характеризує рівень економічного потенціалу підприємства, який обумовлює здатність його до подальшого успішного функціонування. Стратегічна безпека характеризує наявність і якість ресурсів у розпорядженні підприємства (використання новітніх технологій і техніки у виробництві, можливість доступу до основних сировинних й енергетичних ресурсів, наявність інтелектуальних ресурсів тощо).

Інноваційно-технологічна безпека характеризує ступінь відповідності рівня технологічного розвитку підприємства науково-технологічному розвиткові галузі, народного господарства або світової економіки[65]. Якість технологій і їх відповідність новітнім світовим стандартам кардинально впливають на ефективність діяльності підприємства та перспективи його подальшого розвитку. Головним об'єктом забезпечення інноваційно-технологічної безпеки є комплекс інтелектуальних технологій, ноу-хау, знань, вмінь та досвіду, наявних у персоналу підприємства. Безперервний пошук внутрішніх резервів поліпшення використовуваних технологій, систематичний аналіз застосовуваних на підприємстві технологій на предмет відповідності сучасним світовим аналогам, прогнозування тенденцій розвитку науково-технологічного процесу, проведення НДДКР, – все це має стати пріоритетними задачами по забезпеченню інноваційно-технологічної безпеки.

[65] Довбня, С.Б. Діагностика рівня економічної безпеки підприємства [Текст] / С.Б. Довбня, Н.Ю. Гічова // Фінанси України. – 2008. – № 4. – С. 88-97.

Інтелектуальна безпека характеризує ефективність використання інтелектуального потенціалу підприємства, який визначається кваліфікацією співробітників, наявністю умов праці, що сприяють підвищенню професійних здібностей персоналу. До ключових задач по забезпеченню інтелектуальної безпеки варто віднести наступні:

а) підтримання достатнього освітнього рівня працівників;

б) адаптація персоналу до усіх видів нововведень;

в) стимулювання винахідницької та раціоналізаторської активності;

г) створення сприятливих умов для утримання провідних фахівців тощо.

Ринкова безпека відображає конкурентоспроможність підприємства на галузевому ринку, відповідність його маркетингової стратегії основним ринковим тенденціям, можливості й перспективи реалізації продукції підприємством[66]. Стан ринкової безпеки свідчить про те, наскільки науково-дослідна робота, виробнича, збутова діяльність відповідають запитам ринку і конкретним потребам споживачів. Помилки у товарній, збутовій політиці, політиці ціноутворення, виготовлення неконкурентоспроможної продукції можуть призвести до зниження рівня ринкової безпеки, а відповідно і стратегічної економічної безпеки, що обов'язково забезпечить недоотримання підприємством прибутку. Як зазначається у науковій праці[67], що більше уваги приділяє підприємство вивченню навколишнього середовища, слідкує за ним, аналізує всі зміни, то швидше можна передбачити небезпеку, вигідніше використати внутрішні можливості, прибутковіше вести бізнес.

Питання про перехід на екологічно орієнтований технологічний розвиток в умовах погіршення екологічної ситуації на планеті є досить актуальним. Отже і забезпечення дотримання норм екологічної безпеки має бути пріоритетним для підприємства. Екологічна безпека характеризує здатність підприємства здійснювати виробничо-господарську діяльність відповідно до національних та світових екологічних норм. Відповідні підрозділи підприємства мають забезпечувати безперервний контроль за дотриманням національних та міжнародних норм мінімально допустимого вмісту шкідливих речовин, що потрапляють у навколишнє середовище, та контроль за дотриманням екологічних параметрів продукції, що виготовляється на підприємстві[68].

[66] Довбня, С.Б. Діагностика рівня економічної безпеки підприємства [Текст] / С.Б. Довбня, Н.Ю. Гічова // Фінанси України. – 2008. – № 4. – С. 88-97.

[67] Реверчук, Н.Й. Управління економічною безпекою підприємницьких структур [Текст]: монографія / Н.Й. Реверчук. – Львів: ЛБІ НБУ, 2004. – 195 с.

[68] Полозова, Т.В. Організаційне забезпечення складових економічної безпеки підприємства [Текст] / Т.В. Полозова, М.Ю. Журавель // Економіка: проблеми теорії та практики: збірник наукових праць. – Випуск 257: В 7 т. – Т. III. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2009. – С. 613-619.

Репутація підприємства в сучасних умовах господарювання набуває все більшого значення. Так будь-яке падіння рівня репутації підприємства, яке може відбутись в результаті певних дій конкурентів або за будь-яких інших обставин, обов'язково відіб'ється на лояльності клієнтів, в результаті чого підприємство втратить їх певну кількість, що врешті-решт відобразиться на фінансових показниках підприємства і призведе до втрати їм стратегічної безпеки. У зв'язку з цим актуальним стає виділення безпеки репутації як окремої складової стратегічної економічної безпеки підприємства. Ключовими задачами по забезпеченню безпеки репутації мають стати захист репутації провідних фахівців, вищого керівництва та підприємства в цілому, а також репутації безпосередньо продукції, що виготовляється підприємством.

Аналіз кожної з запропонованих функціональних складових дозволить виявити загрози економічній безпеці підприємства і розробити загальні рекомендації щодо формування комплексу заходів по їх нейтралізації. Для більш комплексного аналізу загроз необхідно проводити діагностику стану безпеки за кожною запропонованою складовою, а за її результатами розробляти комплекс заходів щодо підвищення рівня економічної безпеки підприємства.

4.3. Концептуальні підходи до методології виявлення елементів «тіньової» діяльності на промисловому підприємстві

У сучасних умовах значно підвищеної криміналізації економіки ще більше загострюється проблема вчасного виявлення елементів «тіньової» діяльності на промислових підприємствах.

Розробка дієвої методології в аспекті цього питання щодо виявлення і нейтралізації цих елементів на ранніх етапах дозволить державі суттєво захистити свою економічну систему, фіксуючи на суб'єктах господарювання значно меншу кількість скоєних економічних злочинів, насамперед, злочинів, пов'язаних з використанням бюджетних коштів, злочинів проти власності і у сфері господарської діяльності на рівні підприємств різних форм власності, до яких, у першу чергу, відносяться злочини таких категорій як: «доведення до банкрутства», «фіктивне підприємництво», «шахрайство з фінансовими ресурсами», «легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом», «приховування стійкої фінансової неспроможності» тощо.

Усі ці господарські злочини знищують інвестиційний потенціал підприємств, їх інноваційну активність, спустошують державний бюджет країни і разом дестабілізують податкову, грошову і фінансово-кредитну системи.

Як відомо, якщо цілеспрямовано розглядати прояви «тіньової» економіки на мікрорівні, то слід зауважити, що у цьому випадку, вона об'єднує усі види економічної діяльності підприємств, які не відображені в офіційній статистиці, тобто офіційно не обліковані, а значить охоплює спектр «тіньової» діяльності виробничо-господарських структур. Саме ці прояви найбільш помітні на підприємствах або в умовах високої інфляції, або в період відновлення фінансового стану і загальної економічної безпеки після значних фінансових потрясінь, включаючи, останнім часом, і кризу світового масштабу.

Вважається, що у період фінансових негараздів саме кризовий процес зі своїми загальноприйнятими складовими як стратегічна криза, криза результатів, криза ліквідності і платоспроможності цілеспрямовано руйнує багатоієрархічну структуру зв'язків і економічних відносин, яка складається роками на промислових підприємствах.

Пізніше, у післякризовий період, ряд цих виробничо-господарських структур, оцінюючи наслідки кризи і її безпосередній вплив на свої фінансово-господарські результати, вимушені у край короткий термін, як це тільки можливо, підійти до відновлення загальної безпеки підприємства в аспекті комплексного інноваційно-стратегічного розвитку управління суб'єктом господарювання.

У цій ситуації під «безпекою», згідно з[69], слід розуміти не тільки збереження властивостей, які залишились на підприємстві, але й ефективне відновлення тих, що були ліквідовані за різних причин у складних ризикових умовах ринку при хаотичній дії на нього усіх складових кризових загроз як зі сторони внутрішнього, так і зовнішнього середовищ. Тобто «безпека» підприємства являє собою стан загальної захищеності суб'єкта господарювання від комплексу внутрішніх і зовнішніх загроз, які в умовах кризи суттєво збільшують свій вплив, і, ще попри всяку їх спробу до нейтралізації в умовах постфінансових потрясінь, деякий час продовжують домінувати над інноваційним процесом стратегічного розвитку підприємства.

Саме виробничо-господарські структури, дійшовши стадії відновлення безпеки у післякризовий період, можуть приховано прибігати до «тіньової» діяльності, у першу чергу, для швидкого нагромадження доходів з проявами економічних злочинів, які зазвичай в умовах невизначеності ринкового середовища важко вчасно виявити та ідентифікувати. Тому проблема виявлення елементів «тіньової» економіки, і у більш вузькому плані – елементів «тіньової» діяльності промислових підприємств, особливо актуальна на сьогоднішній час для функціонування

[69] Брягин О.В. Безопасность Вашего бизнеса. Советы постороннего. Системный подход, аналитические материалы, практические рекомендации / О.В. Брягин. - К.: КНТ, 2006. – 228 с.

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

(Частина 2)

Колективна монографія

Комп'ютерне верстання М.І.Мальований
Коректура Л.М. Абрамець
Дизайн обкладинки Шепета К.В.

Підписано до друку 08.01.2011
Формат 60х84/16
Папір офсет. Ум.арк. 22,66
Тираж 300 прим. Зам. №93

Видавець і виготівник "Сочінський»
20300, м. Умань, вул.Тищика, 18/19
Свідоцтво: серія ДК №2521 від 08.06.2006 р.
тел.: (04744) 4-64-88, 4-67-77
e-mail: vizavi08@mail.ru